

Pranas Noreika švenčia jubiliejų

Sveikiname Elektrėnų garbės pilietį Praną Noreiką su gražiu 90 metų jubiliejumi. Šia proga pateikiame keletą ištraukų iš pokalbio apie ledo rūmų statybą. Publikacija „Ledo rūmų simfonija, arba kaip elektrėniečiai nelegaliai objektus legaliai statė“ buvo spausdinta laikraštyje „Elektrėnų kronika“ 2011 m. kovo 18 d.

Lietuvos elektrėnų projektavo Rygos projektavimo institutas (Sąjunginio projektavimo instituto „Teplo-elektroprojekt“ Rygos skyrius), tad elektrėnės vadovui P. Noreikai dažnai tekdavo važiuoti į Rygą kalbėtis dėl projekto. Vienos kelionės metu, kadangi traukinys važiuavo anksti, buvo laisvo laiko, kavinės nedirbo, P. Noreika išėjo pasivaikščioti. „Dairausi aplink – žiūriu stovi didelis namas, durys neužrakintos, viduje kažkokia salė, užlipu laiptais, o ten toks fantastiškas vaizdas atsiveria: rūkas, uždengęs salę, groja muzika ir čiuožia dailiojo čiuožimo čiuožėjos...“ Taip pakrėjęs vaizdas, – prisimena P. Noreika. Tai ir buvo tas lemiamas momentas, kai jis nusprendė, kad čiuožykla Elektrėnuose – bus. Kai P. Noreika traukiniu važiuojo namo, jau galvojo, kaip įrengti čiuožykla Elektrėnuose.

Elektrėniečiai neturėjo medžiagų,

reikalingų čiuožykklai uždengti. Kaip tik tuo metu dujininkai tiesė naują magistralinį dujotiekį – diametru apie pusmetrį – į elektrėnų permišką, kelis kilometrus. Su jais P. Noreika susitarė, kad parduočiau tuos panaudotus dujotiekio vamzdžius už prieinamą kainą. Kai vamzdžiai buvo iškasti, čiuožyklos statytojai pamatė, kad juos galima panaudoti pastato statybai – dujotiekis tiko po kolonomis, atramomis, žiedui aplink, bet projektuoti pastato elektrėniečiai neturėjo teisės, neturėjo licencijos. „Po čiuožyklos stogu galėjo tilpti apie du tukstančiai žmonių, ir jei kas atsitiktų, pavyzdžiui, neatlaikys

sniego, tada – „bratskaja mogila“, – dabar jau šypsosi P. Noreika.

Dar niekur nematytas, originalus čiuožyklos stogo kupolo vaizdas, matomas nuo autostrados, traukė žvilgsnius. Kartą važiuojo pro šalį plentui Marijonas (Marius) Baranauskas – garsus fotografas. Pamatęs tokį nematytą statomą pastatą, nusprendė, kad su čiuožyklos nuotraukomis galima būtų dalyvauti parodoje. Kaip tik laikraštyje „Pravda“ buvo paskelbtas fotokonkurso „Pramoninės statybos objektų grožis“. M. Baranauskas pagalvojo, kad turi daug galimybių laimėti premiją. Nufotografavo iš įvairių pusių čiuo-

žyklą ir nusiuntė nuotraukas konkursui. Pavadinio ciklą „Starybų simfonija“. Ir dar parašė priedašą: Lietuvoje, Elektrėnų gyvenvietėje, statomi žiemos sporto rūmai. „Jis nežinojo, kad už savavališkas sportinių aikštelių statybas vadovų galvos laksto, o jau rūmai – išsigelbėjimo nėra... Rūmai gyvenvietėje!“ – juokiasi P. Noreika. Premiją M. Baranauskas gavo, bet Maskvoje dėl statybų kilo didelis triukšmas.

Visa sąjunginė valdžia užpuolė TSRS energetikos ministrą Piotrą Neporožną. P. Noreika prisimena, kad Maskvos valdininkams ministras atsakė: „Buvau ten ir mačiau, kad ten ne rūmai, o savo jėgomis iš atliekų statoma palapinė. O fotografai iš mūsų dramblių padaro.“ Šitas atsakymas buvo pateiktas visom kontroliuojančiom organizacijom, kurios persiuntė ją į Lietuvą, kad būtų paskelbta informacija, kaip yra iš tikrųjų. Į Lietuvą buvo siunčiamos įvairios komisijos. P. Noreika naktim tvarkė sąmatas, rinko reikiamas sąskaitas iš bankų ir teikė komisijai, o ši – Maskvai. P. Noreika, pasakodamas apie statybas, prisiminė A. Čekuolio žodžius, kad žmogui yra šešios progos numirti. „Šioj vietoj numirti tikrai buvo galima“, – šypsosi Elektrėnų garbės pilietis.

Žmonės buvo surinkti iš įvairių barų – keliolika specialistų, kurie galėjo aukštyje dirbti. P. Noreika džiaugiasi, kad nė vienas nežuvo. Statė čiuožyklą ne tik geri specialistai, bet ir geri žmonės. „Kartą į komandiruotę Armėnijoje važiuoju kartu su savo darbininkais. Vakare buvo galima pasirinkti, kur eiti: į restoraną, ar į simfoniją. Visi „murziukai“ darbininkai vienbalsiai pasirinko simfoniją! Sužinojau tada, kad mano darbininkai jau ir kalnuose buvę, ir pilyse, ir prie Ararato kalno, ir istoriją žino. Darbininkai tada žinojo ir išmanė ne vien tik savo darbą, o daug daugiau“, – su pasididžiavimu apie savo žmones kalba P. Noreika.

Pradėjus įrenginėti čiuožyklos vidų, apšiltinti luboms reikėjo „kailinių“. Ilgai statytojai nerado tam tinkamos medžiagos: lengvos, nedegios ir garsą sugeriančios. Komandiruotei baigiantis, prieš pat išvažiuojant iš Armėnijos, vietiniai energetikai pasiūlė nuvažiuoti į parodą. „Vaikštom – žūrim tokios plokštės, kaip meduolis. Vietiniai jas gamino atominei elektrinei, pertvarom. Ne fabrike gamino, o kažkokioj daržinėj: malė akmenį, su risikliu darė košę ir liejo didelius lapus. Su L. Valinevičiumi pasitarę nusprendėm, kad gal tokie lakštai ir tinkt stogui šilinti, tik reikėjo vieną pusę nudrožti, kad atsivertų akutės – garsui sugerti“.

Nukelta | 3 psl.

Šviesūs prisiminimai, Pranai Noreikai sulaukus 90 metų

Elektrėnų įkūrėjas Pranas Noreika.

Lietuvos elektrinė – Elektrėnų simbolis.

Baznyčia – dvasinis miesto centras.

Žmogaus gyvenime būna atmintinių datų, įvykių, akimirkų. Elektrėniečiams tikras šviesulys jau beveik 70 metų yra ilgametis elektrinės direktorius, kūnės ir auginės Elektrėnų miesto garbės pilietis, Pranas Noreika.

Nuo 1961 metų (gerai prisimenu tas dienas) rinko energetikus, norinčius statyti naują jėgainę. Ieškojo energetikų direktorius Lietuvoje, nebijojo į darbą priimti vis daugiau Elektrėnuose apsigyvenančių tremtinių, todėl elektrinės kolektyvas buvo grynai lietuviškas.

1962 metais dirbau Vilniaus termofikacinėje elektrinėje, kai Pranas Noreika ir termofikacinės elektrinės vyr. inžinierius M. Sargutis pakvietė mane statyti Lietuvos elektrinės. Pasitarę su žmogumi, Vilnių iškėitėme į Elektrėnus ir

dėl to nesigailime. Prisimenu, kaip pirmą kartą užėjau pas direktorių, kuris paprastai ir draugiškai man pasakė, ką turėsiu daryti: „Dirbsi turbinų cecho viršininku, susirinksi eksploatacinį personalą“. Taip Elektrėnuose apsigyveno ir kiti jauni inžinieriai: Viktoras Mekas, Antanas Daniūnas, Alfredas Leimonas, Antanas Ivanauskas, Vladas Stukas, Mykolas Vališius, Vytautas Monkevičius, Algimantas Visockas, Algirdas Norušis, Antanas Liepinis, Antanas Lukoševičius ir kt. Daugelio jų jau nebėra tarp mūsų. Tas jaunas, neramus elektrinės kolektyvas, uždegtas direktoriaus darbštumo, entuziazmo, nuosirdumo ir paprastumo, didžiulį energetikos gigantą – Lietuvos elektrinę – pastatė per 15 metų, o šalia jo įkūrė naują miestą Elektrėnus, kurį šeimininkiskai tvarkė elektrinės vadovas Pranas No-

reika. Kartu su Elektrėnais iškilo ledo rūmai, kokie tuometinėje Sovietų Sąjungoje buvo tik dveji, pastatytas buvo vaikų atrakcionų parkas, vėliau – baseinas ir kt.

Savo ir kitų energetikų vardu sveikindamas Praną Noreiką solidaus Jubilėjaus proga noriu daug gražių žodžių pasakyti, daug visko palinkėti... Svarbiausia, ką noriu pasakyti, kad neteisinga yra žmogaus gyvenimą skaičiuoti metais. Žmogaus gyvenimą skaičiuoti reikia nuveiktais darbais. O žinant, kiek daug gero žmonėms padarė Pranas Noreika, už tuos darbus jam linkime gyventi dar daug metų, aplenkiant bėdas ir nelaimės, pasiilskiant sveikatą ir viską, kas gali sutelkti Gyvenimo pilnatvę.

Bronislovas Tarulis su žmona Vlada

Atkelta iš 1 psl.

- prisimena P. Noreiką. Taip buvo išspręsta lubų apšiltinimo problema.

„Atrodė viskas gerai ir gražu, bet mūsų laukė antras smūgis – Lietuvos finansų ministerijai buvo pavesta patikrinti organizaciją „Santechmontaž“, kuri atliko suvirinimo darbus statant čiuožyklą, už darbus buvo sumokėta iš elektrinės pinigų, o tai – nusikaltimas“, – prisimena P. Noreika. Po patikrinimo jis buvo kviečiamas pas Lietuvos TSR finansų ministrą Romualdą Sikorskį pasiaiškinti. P. Noreika jam viską išsamiai papasakojo ir tvirtai tarė: jei nereikia čiuožyklos Lietuvoje – sustabdyk. R. Sikorskis tik paklausė, ar elektrinės direktorius iš statybų sau naudos turėjo ar ne? Gavęs neigiamą atsakymą – R. Sikorskis kontroliuojančios organizacijos viršininkui rankos mostu, lydimu švilptelėjimu, parodė į durų pusę. Tai reiškė, kad čiuožyklą buvo galima statyti toliau.

Stogas yra, truko sienų. P. Noreika nuvažiavo pas „Viečio paukštyno“ direktorių Albiną Mikalauską ir paklausė, ar jis gali prisidėti prie čiuožyklos statybos, juk daug paukštyno darbuotojų gyvena Elektrėnuose. Reikėjo aplink čiuožyklą rėmį iš aliuminio. A. Mikalauskas buvo geranoriškas žmogus – parūpino aliuminio. Rėmus darė Vilniuje, kai juos sumontavo, P. Noreika nusprendė, kad reikia tuos griaučius taip ir palikti, tik apkabinėti ruberoidu, fanera – padaryti pastatą nepatrauklų, kad vėl komisijos nevažiuotų. „Už aliuminio panaudojimą baudavo, nes jo trūkdavo, neužtekdavo iškilmingiems objektams, o čia – čiuožykla gyvenvietėje. Apkabinėjom ir ilgai čiuožykla stovėjo taip apkabinėta. Taip gynėmės nuo fotografų, kad vėl į parodą nuotraukos nenusiųstų“, – juokiasi P. Noreika. – „Apie dešimt metų kabėjo ta fanera ir ruberoidas, o kai pasikeitė situacija Sąjungoje – Ledo rūmai buvo atidengti“.

Gerb. Praną Noreiką,

**Lietuvos energetikos ir Elektrėnų miesto kūrėją,
garbingo 90-ojo jubiliejaus proga sveikina
visų kartų kolegos energetikai.**

Tvirtos sveikatos ir neišsenkančios energijos!

P. Noreikai svarbu, kad žmonės džiaugtųsi jo darbais, didžiausias apdovanojimas jam – kai kitoje šalyje giedamas Lietuvos himnas nugalėjęs mūsų ledo ritulio rinktinę, o Elektrėnuose skamba daugumos pasaulio himnai, kai sibirietis kolega prisiminimuose pamini, kad gailisi per vėlai nuvažiavęs į Elektrėnus, nes anksčiau būtų pamatęs tai, apie ką jie dar svajoja, o Elektrėnai jau turi. Džiaugiasi Elektrėnų garbės pilietis ir tuo, kad 2008 m. projektas „Ledo rūmų Elektrėnuose plėtra“ įtrauktas į Valstybės planuojamų turizmo projektų sąrašą. Elektrėnų ledo rūmai yra paskelbti nacionalinės svarbos objektu ir dabar renovuoti.

Gerbiamas Pranai Noreika,

Jūsų prasmingą gyvenimą galima lyginti su Nepriklausomos Lietuvos valstybingumu. Gimėte vos dešimtmečiui praėjus po Lietuvos valstybės atkūrimo ir gyvenote taip, kad į Nepriklausomybę šalis sugrįžtų elektrifikuota, su nauju, geros infrastruktūros miestu – Elektrėnais. Jūsų išmintis ir tolerancija reikšmingai prisidėjo, kad Elektrėnuose – viename iš pirmųjų miestų – susikūrė gausus Sąjūdžio judėjimas, kad per 1991 metų Sausio įvykius Vilniuje budėjo didelis būrys elektrėniečių savanorių, kurių daugelis dirbo elektrinėje, kad per tuos neramus Lietuvai laikus elektrėniečiai visada turėjo transportą nuvykti į budėjimus. O ir įsitvirtinus Nepriklausomybei, Jūs visada buvote šalia žmonių ir pagal galimybes prisidėjote prie Elektrėnų infrastruktūros plėtimo ir gerinimo. Taip jau sutapo, kad Lietuvai, besiruošiant švęsti Lietuvos nepriklausomybės šimtmetį, elektrėniečiai mini ir Jūsų gražų Jubiliejų. Ta proga aš dėkoju Likimui, kad teko gyventi viename amžiuje su Jumis: turėjau iš ko mokytis kuklumo, nuosirdumo, darbštumo ir išminties. Linkiu Jums dar ilgai savo buvimu džiuginti šalia esančius, būti stipriam fiziškai ir morališkai. Tegul Jūsų Gyvenimą laimina Aukščiausiasis.

Pagarbiai, Seimo narė Laimutė Matkevičienė